

NAMYSŁOWSKIE SPOTKANIA KRESOWE

Czasopismo Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich
Oddział w Namysłowie

1/28/2018

Wydanie specjalne

Namysłów, styczeń

W 2018 r. przypada 220. rocznica urodzin Adama Mickiewicza

„MY Z NIEGO WSZYSCY”, CZYLI KILKA SŁÓW O WIESZCZU ADAMIE

Adam Mickiewicz, herbu Poraj, urodził się 24 grudnia 1798 r. w Zaosiu lub Nowogródku, niewielkim miasteczku litewskim (w okresie międzywojennym należało do Polski, obecnie – w granicach Białorusi), w rodzinie drobnoszlacheckiej. Jego rodzicami byli Mikołaj i Barbara z Majewskich.

Podczas studiów na Uniwersytecie Wileńskim należał do grona założycieli stowarzyszeń młodzieży, m.in. Towarzystwa Filomatów, aresztowany później pod zarzutem udziału w spisku i zesłany do Rosji, skąd, w 1829 r., udał się na emigrację do Paryża. Zmarł 26 listopada 1855 r. w Stambule (Konstantynopolu), gdzie pod koniec życia wspomagał rozbudowę polskich oddziałów, mających u boku Turcji walczyć z Rosją. Został pochowany na cmentarzu polskim w Montmorency, we Francji. W 1890 r. prochy poety zostały złożone w krypcie katedry wawelskiej.

Kim był Adam Mickiewicz dla ludzi jemu współczesnych? – o tym przekonać się nietrudno. „On był dla ludzi mego pokolenia i miodem, i mlekiem, i zółcią, i krwią duchową, my z niego wszyscy” – refleksja Zygmunta Krasińskiego, wywołana informacją o śmierci Adama Mickiewicza, bodaj najwymowniej oddaje, jakie znaczenie miał autor „Pana Tadeusza” i jego twórczość dla całej generacji następujących po nim poetów. Jako inicjator romantyzmu w Polsce, przez pewien czas jego samotny twórca, następnie współtwórca, wprowadzał Mickiewicz do polskiej literatury nowe tematy i bohaterów, kształtował romantyczny światopogląd Polaków, wytyczał nowe kierunki rozwoju w myśli artystycznej, ideowej, filozoficznej. Niemal całe życie wieszcza, jego dzieło poetyckie, myśli i czyn, przepełnione były poczuciem obowiązku służby wobec zniewolonej ojczyzny, o którą wojnę – by zacytować słowa samego Mickiewicza – „kiedy miecze schowane, dalej trzeba piórami prowadzić”. A prowadząc swoim piórem tę wojnę, kładł na karty swych dzieł świadectwo najszlachetniejszych idei przewodnich, na jakie wzniósł się europejski romantyzm, mówiąc o pięknie, słuszości, prawdzie, o sprawiedliwości i wolności. Kreując model patriotyzmu dla narodu żyjącego w niewoli, tworząc mesjanistyczną wizję jego dziejów, poezje Mickiewicza były dla kolejnych pokoleń Polaków niewyczerpanym źródłem otuchy i nadziei, zachowały przez cały okres zaborów swego rodzaju aktualność, ciesząc się szczególnym kultem.

Lecz kim jest Mickiewicz dla dzisiejszego odbiorcy? Nie jest przecież poetą tylko pokolenia Zygmunta Krasińskiego czy też poetą tylko epoki zaborów. Twórczość autora „Dziadów” daleko wykracza poza te ramy, posiada charakter ze wszech miar ogólnonarodowy i bez względu na epokę jest wciąż wartościowa i piękna, nieustannie odkrywana na nowo, indywidualnie, przez każdego czytelnika. Jak napisał dwudziestowieczny poeta, Julian Przyboś, „Mickiewicz to nie tylko twórca romantyzmu i poeta narodowy – to nowy język języka polskiego”. Język ten nie jest więc tylko właściwy dla poety – jest jednocześnie językiem całego narodu, językiem nas wszystkich, nieodzownym elementem kultury narodowej. Czytając poezje Mickiewicza, uczymy się tego języka – poznajemy nie tylko poetę, lecz także nas samych; obcując z językiem poety, nabywamy część jego wrażliwości, wchodzimy w osobistą, często nawet intymną, strefę jego emocji i wyznań; odkrywamy jego poetycką wizję świata.

Sylwester Zabieliński

Kresowe pomniki Adama Mickiewicza

W tym roku, 24 grudnia, obchodzić będziemy 220 rocznicę urodzin Adama Mickiewicza, polskiego wieszcz naradowego, poety, publicysty, tłumacza, działacza politycznego, społecznika, działacza religijnego, filozofa, nauczyciela akademickiego, mistyka i dowódcą wojskowego. Jednego z największych Polaków w historii.

W setną rocznicę urodzin Adama Mickiewicza, na kresach budowano pomnik poświęcone wieszczowi. Niektóre powstały kilka lat wcześniej, niektóre później. Wszystkie wyrażały tęsknotę za utraconą ojczyzną i nadzieję na jej odrodzenie. Każdy był inny, za każdym stoi inna historia. Nie wszystkie przetrwały do naszych czasów. Te, które miały szczęście, dzisiaj święcą pełnią blasku i są obowiązkowym punktem odwiedzin na trasie polskich wycieczek przemierzających Kresy.

Najokazalszy i najczęściej dziś podziwiany pomnik wieszczu postawiono we Lwowie, najciekawszą a zarazem najdramatyczniejszą historię ma pomnik w Zbarażu, a postać najbardziej odzwierciedlająca fizjonomię Adama Mickiewicza ustawiono na cokole w Stanisławowie.

Oprócz wymienionych, pocie wystawiono jeszcze pomniki w Bełżu, Drohobyczu, Borszczowie, Truskawcu, Tarnopolu, Kołomyi i Złoczowie.

Autorami kresowych pomników Mickiewicza są znani polscy rzeźbiarze min: Antoni Popiel zaprojektował pomniki we Lwowie i Bełżu, Tadeusz Barącz w Truskawcu i Drohobyczu, Tadeusz Błotnicki w Stanisławowie i Tomasz Dykas, autor pierwszego pomnika Adama Mickiewicza w zaborze austriackim, odsłoniętego w Przemyślu, jest autorem pomników w Tarnopolu i Złoczowie.

Do czasów nam współczesnych nie dotrwały pomniki w Bełżu i Złoczowie. Pozostałe dzięki Polakom, którzy zachowali o nich pamięć przypominają o Polskich tradycjach Kresów.

Pomniki Adama Mickiewicza w Truskawcu, Złoczowie, Tarnopolu, Stanisławowie, Bełżu, we Lwowie, Zbarażu, Drohobyczu, Borszczowie, Kołomyi, Boryslawiu, Dobromilu, Rohatynie. Podhajcach i Grzymałowie..

Prześledźmy zatem losy kresowych pomników Adama Mickiewicza.

Adam Mickiewicz w Złoczowie

Adam Mickiewicz w Złoczowie na przedwojennych pocztówkach.

Foto: fotopolska.eu, kolekcja A.Oleksak

Złoczów w II RP był miastem powiatowym w województwie tarnopolskim. To tu, na głównym placu miast, w roku 1898 stanął pomnik Adama Mickiewicza, dłuta Tomasza Dykasa. Pomnik ustawiono na wałach miejskich u wylotu ulicy Kolejowej w otoczeniu pięknej zieleni. W dniu setnej rocznicy urodzin wieszczka w Złoczowie odbył się pochód, w którym wzięli udział uczniowie miejscowych szkół, wraz z mieszkańcami miasta. Na murach szkoły imieniem poety, odsłonięto pamiątkową tablicę. W okresie międzywojennym był jedynym pomnikiem w mieście. Dzisiaj już nie istnieje. Sfinansowany został przez złoczowskich mieszczan, w setną rocznicę urodzin wieszczka. W nocy z 31 października na 1 listopada, Ukraińcy dokonali zbrojnego zamachu w Galicji Wschodniej zajmując Lwów i szereg miast na jej terenie. Tak stało się też w Złoczowie, gdzie Ukraińcy przejęli władzę. Pierwszą decyzją, jaką podjęli napastnicy było zrzucenie z cokołu pomnika Adama Mickiewicza. Stało się tak za namową miejscowego księdza grekokatolickiego – Mikołaja Chmielowskiego. Przy pomocy lin, pomnik zrzucono z cokołu i odłupano od korpusu głowę. Po dokonaniu tego barbarzyńskiego aktu, pomnika nie wywieziono i nie unicestwiono całkowicie. Pozostawiono go na widoku publicznym, by wszyscy mogli go oglądać. Upadła postać Mickiewicza miała symbolizować „koniec polskich rządów w Złoczowie”. Po zakończeniu walk z Ukraińcami i ukształtowaniu granic odrodzonego państwa polskiego, 11 listopada 1918 roku, Złoczów znalazł się w granicach Polski. Mieszkańcy miasta nie zapomnieli o swoim wieszczu. Natychmiast przystąpili do odbudowy pomnika, który ponownie ustawiono na cokole i przywrócono mu dawny blask. Pomnik stał na swoim miejscu aż do wkroczenia na tereny Kresów wojsk sowieckich, 17 września 1939 roku. Złoczów tym razem zajęli sowieci. Pomnik przetrwał ich pobyt w mieście. Przetrwał też okupację niemiecką w latach 1941-1944. W roku 1944, po ponownym zajęciu przez Rosjan Złoczowa i zapanowaniu nowej władzy, nastąpiły masowe przesiedlenia miejscowych Polaków na tereny zachodniej Polski. Pomnika nie miał już kto bronić. Ponownie go zniszczono, niestety tym razem na zawsze. Jego miejsce zajął pomnik rosyjskiego pisarza Maksym Gorki, który przetrwał do upadku ZSRR w roku 1991, kiedy to jego miejsce zajął ukraiński pisarz Markian Saszkiewicz.

Pomniki Adama Mickiewicza w Tarnopolu

Pomnik Adama Mickiewicza w Tarnopolu odsłonięto 20 października 1895 roku. Pomnik dłuta lwowskiego rzeźbiarza Tomasza Dykasa stanął na tarnopolskim corsie, czyli skrzyżowaniu ulic Mickiewicza, Świętojańskiej i Piłsudskiego (dawniej Agenora Gołuchowskiego), ciągu ulic będących miejscem tradycyjnych spacerów i przejazdów mieszkańców miasta. Obecna ulica Tarasa Szewczenki. Na czele komitetu budowy stanął powstaniec styczniowy Adolf Promiński. Na zakończenie uroczystości wszystkie panie złożyły u stóp wieszczka bukiety kwiatów.

Pomnik zbudowany jest z trzymetrowego cokołu z trembowelskiego kamienia, na którym ustawiono postać wieszczka o wysokości 2,2 m, wykuta w białym kamieniu. Pomnik stał w bliskim sąsiedztwie i był dobrze widziany z dworca kolejowego, kościoła p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy (zburzony w 1954 roku) i ratusza (zburzony po wojnie). Pomnik został zniszczony przez Ukraińców w czasie walk w 1918 roku, odbudowany staraniem mieszkańców i władz Tarnopola w roku 1923, przetrwał do 1941 roku, kiedy Ukraińcy ponownie go zburzyli. Tym razem pomnika nie odbudowano, ze względu na opuszczenie miasta przez Polaków, którzy opuścili miasto w roku 1945. Na jego miejscu wybudowano Centrum Handlowe.

Ówczesna gazeta "Nowa Reforma", wydawana w Krakowie nr 257, z 15.10.1895 roku, relacjonowała moment ustawienia pomnika następująco: - *"Pomnik Mickiewicza dłuta Dykas został w zeszłym tygodniu ustawiony na nowo utworzonym placu przy ul. Mickiewicza w Tarnopolu tak, że już od bramy dworca kolejowego jest widziany. Na odpowiedniej tarasie wznosi się piedestał o formach szlacheckich, wysokości 3 metrów, z kamienia trembowelskiego koloru różowego, na nim prawdziwie okazała postać Mickiewicza z białego kamienia tarnopolskiego, wysokości 2,20 m. otoczona z trzech stron płaszczykiem o pięknych naturalnych faldach. Lewą rękę trzyma na piersi, w prawej zwój papieru..."*

(na podstawie Cz. Blicharski "Tarnopol zatrzymany w kadrze pamięci")

Pomnik w wersji z roku 1895 i 1923

Foto: UID. NAC

Pomnik Adama Mickiewicza na tle kościoła Matki Bożej Nieustającej Pomocy i ratusza. Wszystkie te obiekty dzisiaj już nie istnieją.

Foto: UID. NAC

Adam Mickiewicz w Stanisławowie

Także mieszkańcy Stanisławowa postanowili uczcić setną rodzinę urodzin wieszcz i postawić w tym mieście jego pomnik. Pomysł narodził się w roku 1890, inicjatorami tego pomysłu byli miejscowi notable. Komitet organizacyjny pod kierownictwem profesora gimnazjalnego Pawła Bryła zajął się zebraniem pieniędzy na ten cel oraz znalazł artystę, który ten pomnik wykona. Za wykonanie pomnika rzeźbiarz miał otrzymać 3 tysiące złotych reńskich. Fundusz pomnika wsparła rada miejska, władze powiatowe, kasy oszczędności, wojsko i przede wszystkim mieszkańcy Stanisławowa. Zadania tego podjął się wyłoniony w konkursie lwowski rzeźbiarz, profesor Politechniki Lwowskiej – Tadeusz Błotnicki.

Komitet budowy pomnika postawił artyście warunki, aby kamień do jego budowy pochodził z okolic Tarnopola, poeta miał być ubrany w strój z epoki w której żył, a oblicze wieszka było jak najbardziej podobne do fizjonomii poety. Początkowo planowano odsłonięcie pomnika na rok 1896, jednak termin ten okazał się nierealny. Pojawiły się kłopoty. Najpierw okazało się, że wybrany kamień z okolic Tarnopola, z którego miał powstać cokół i rzeźba, nie nadawał się do tego celu, potem teren na którym miał stanąć pomnik był zbyt miękki.

Łotnicki wyjechał na półtoraroczne studia do Włoch, do Florencji, gdzie przygotowywał się do wykonania pomnika. Do wykonania podobizny Mickiewicza wykorzystał wizerunki artysty znajdujące się we włoskich muzeach i jego maskę pośmiertną. Jest to jedyny pomnik Mickiewicza, w którym wykorzystano jego maskę pośmiertną, więc oblicze postaci na pomniku jest najbardziej zbliżone do wyglądu osoby, którą przedstawia.

Tadeusz Łotnicki wykonał rzeźbę wykorzystując do tego włoski marmur. Miała ona wysokość 2.81 metra i ważyła 8 ton. Przedstawił postać poety w chwili natchnienia, jak gdyby recytował jedno ze swoich dzieł, z księgą trzymaną w lewej opuszczonej ręce, z prawą dłonią złożoną na sercu. Na cokole pod figurą umieszczono napis:

„ADAMOWI MICKIEWICZOWI
w setną rocznicę urodzin
- OBYWATELSTWO
w Stanisławowie”

Ostatecznie pomnik odsłonięto osiem lat od rozpoczęcia budowy – 20 listopada 1898 roku, w setną rocznicę urodzin autora „Pana Tadeusza”. Pomnik ustawiono na placu w pobliżu rynku, przed gmachem Teatru im. Stanisława Moniuszki. Przez dziesięciolecia, pod pomnikiem odbywały się liczne uroczystości patriotyczne, organizowane przez Polaków mieszkających w Stanisławowie. Pomnik stał się wyrazicielem patriotycznych postaw mieszkańców miasta.

W czasie walk polsko-ukraińskich w latach 1918-1919, gdy Stanisławów od 1 listopada 1918 roku do maja 1919 roku stał się siedzibą władz Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej i znajdował się pod jej administracją Pomnik zniszczono. Dokonali tego Ukraińcy. Najpierw przy pomocy lin próbowano obalić pomnik. Gdy to się nie udało, przy pomocy młotów, łomów i kolb karabinów tak skutecznie poobijano i potłuczono marmurową postać, że nie dało się jej już odrestaurować. Do dziś nie wiadomo z czyjej inicjatywy się to stało. Ukraińskie władze przeprosiły Polaków za ten czyn i odcięły się od niego.

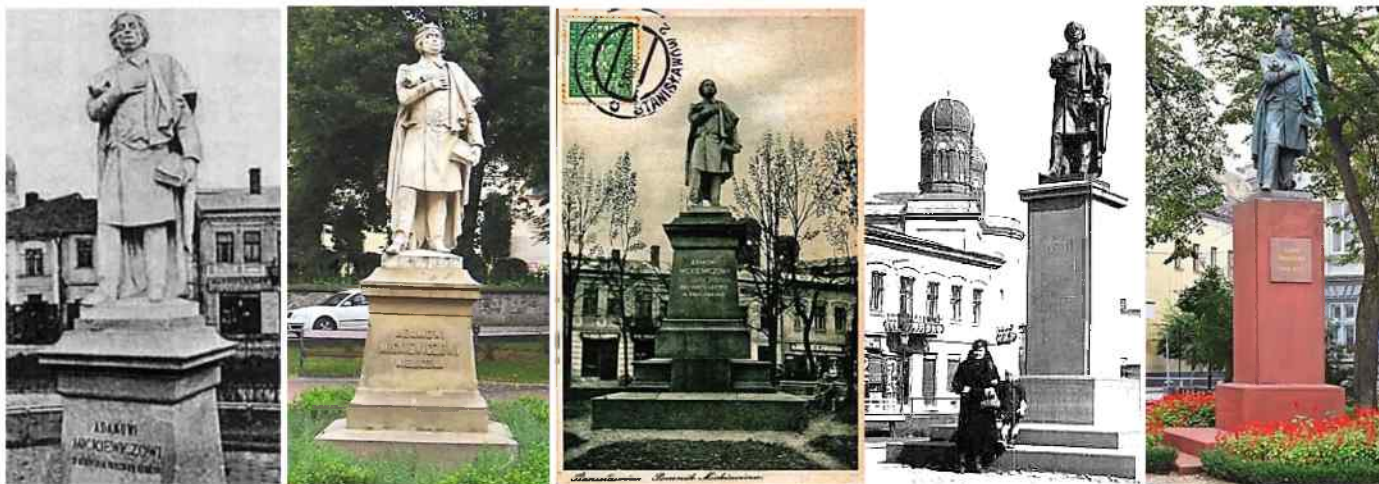
Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, gdy Stanisławów znalazł się e jej granicach, postanowiono przywrócić pomnikowi jego dawny blask. Nie mógł w tym pomóc Tadeusz Łotnicki, który zmarł w 1928 roku. Postanowiono więc zamówić jego wierną kopię i odlać ją w brązie. Odnowiony pomnik ustawiono na nowym cokole, nieco wyższym od oryginału i prostszym w kształcie. Po raz drugi pomnik uroczystie odsłonięto w roku 1930.

W takim kształcie przetrwał do września 1939 roku, do czasu gdy miasto zajęli sowieci, którzy nie ruszali pomnika. W roku 1941 do Stanisławowa wkroczyły wojska niemieckie i przekazały miasto wojskom węgierskim, które bardzo przychylnie Polakom sprawowały tu władzę. Pomnik w dalszym ciągu był bezpieczny. Gdy węgierskich żołnierzy wycofano z miasta i skierowano na front wschodni, a miasto przejęli Niemcy, pomnik stał się łakomym kąskiem dla armii niemieckiej, która na gwałt potrzebował brązu do produkcji armat i czołgów.

Pomnik był w niebezpieczeństwie. Pewnej nocy zniknął z cokołu. Polacy byli przekonani, że spotkał go taki właśnie los. Okazało się, że został ukryty przed Niemcami i to tak skutecznie, że przetrwał do zakończenia wojny. Tę skuteczną i niebezpieczną akcję przeprowadzili Polacy, których skupili wokół siebie: panowie Bednarski, Kazimierz Tatara i Józef Wąsik. W ciągu nocy, potajemnie pomnik ściągnięto z cokołu, przewieziono do składnicy złomu przy ul. Wołczyńskiej, na wysokości pasa przecięto na dwie części, a następnie zakopano. 27 lipca 1944 roku, po ponownym zajęciu Stanisławowa przez wojska radzieckie, pomnik odkopano, scalono dokładnie, maskując miejsce przecięcia i ponownie ustawiono w tym samym miejscu i na tym samym cokole. Tym razem uroczystego, trzeciego już uroczystego odsłonięcia dokonały władze radzieckie. Pomnik w tym stanie dotrwał do dnia dzisiejszego.

Ciekawostką jest, iż w roku 1898, gdy w czasie odsłonięcia pomnika, opadło osłaniające go płótno, pomnik wzbudził ogólny zachwyt, czego efektem było zamówienie przez władze Wieliczki jego idealnej kopii, także wykonanej w marmurze, którą Tadeusz Łotnicki wykonał w roku 1903. To ten pomnik posłużył do odlania w brązie nowego pomnika, który w roku 1930 odsłonięto w Stanisławowie. Dzięki temu, że przetrwał on w nienaruszonym stanie do naszych czasów, można zobaczyć jak w oryginale wyglądał stanisławowski Adam Mickiewicz.

Od lewej. Pomnik w pierwotnym stanie, jego kopia w Wieliczce, na pocztówce, w stanie po odnowieniu i współcześnie. Na dole cokół w czasie, gdy pomnik ukryto i postać wieszcza na pomniku.

Foto: Wkipedia, stanislawow.prv.pl, e-przewodnik.pl, zommersteinhof.io.ua
Tadeusz Olszański – „Kresy kresów-Stanisławów”, „Stanisławów jednak żyje”.
Rajmund Piżanowski – „Pomnik Adama Mickiewicza w Stanisławowie”.

Pomnik na przedwojennych pocztówkach.

W czasie organizowanej przez Gminę Namysłów – IV Sztafety Przyjaźni Namysłów – Lwów – Iwano Frankiowsk 2009, metą biegu był w Stanisławowie pomnik Adama Mickiewicza. Zakończenie biegu rejestrowała Telewizja Polska i redaktor Anna Popek.

Foto: A.Oleksak

Adam Mickiewicz w Truskawcu

Pomnik przed wojną i współcześnie Foto:

Wikipedia, kolekcja A.Oleksak

Pomnik dłuta Tadeusza Barączka wzniesiono w roku 1898 ze składek mieszkańców Truskawca, w setną rocznicę urodzin wieszcz. Autor wyrzeźbił popiersie poety podczas jednego z pobytów w Truskawcu. Ustawiono go na rondzie, przy starej pijalni wód w Parku Zdrojowym. W czasie II wojny pomnik został uszkodzony. Po zajęciu tych terenów przez władze sowieckie i wyjazdu z Truskawca mieszkających tu Polaków, o pomniku zapomniano i z każdym rokiem popadał w ruinę. W roku 1995, prace zabezpieczające stan techniczny pomnika wykonał Janusz Smaza – profesor warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Pomnik odnowiono w 2008 roku, w 210 rocznicę urodzin poety. Koszty jego renowacji sfinansował polski inwestor na Ukrainie Stanisław Pelc, a wsparł go konsulat generalny RP we Lwowie i władze miejskie w Truskawcu.

Pomnik wykonano z piaskowca. Ma kształt wysokiego cokołu, na którym umieszczono popiersie wieszcz, wykonane z droboziarnistego piaskowca. Poniżej umieszczono lirę i gęsie pióro, a pod nią napis:

„1798 – 1898

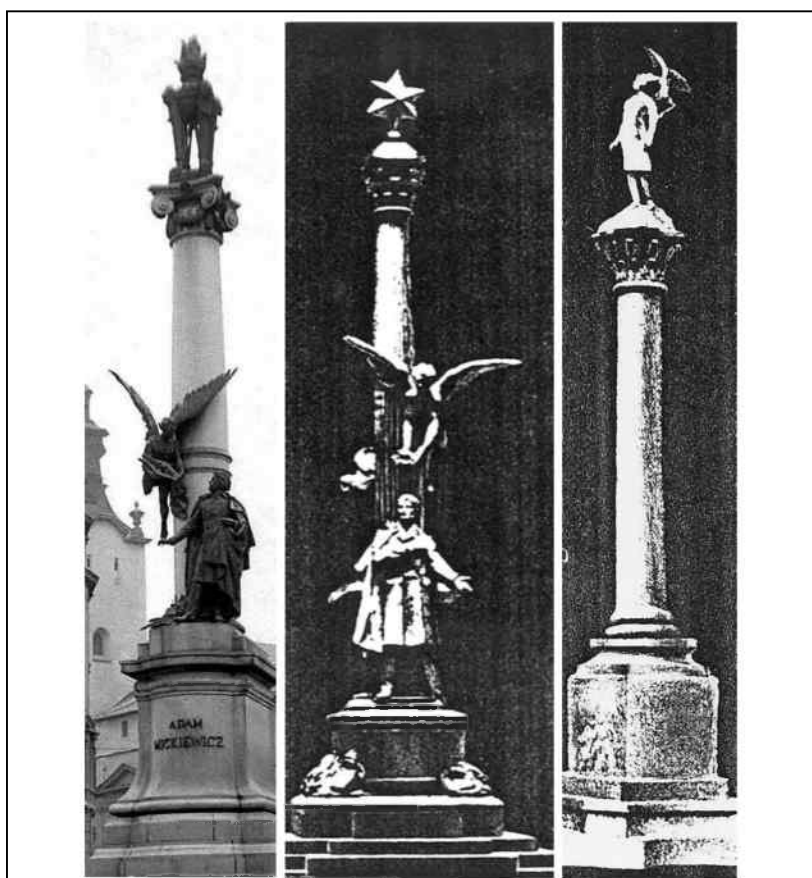
Adamowi Mickiewiczowi w setną rocznicę
- Truskawiec”

Adam Mickiewicz w truskawieckim parku – okres międzywojenny

Adam Mickiewicz we Lwowie

Trzy zwycięskie projekty konkursowe: lwowskiego rzeźbiarza Antoniego Popiela – I nagroda, projekt zrealizowany, Leona Zawiejskiego – II nagroda i Wacława Szymanowskiego – III nagroda.

Uchodzący za najpiękniejszy pomnik Adama Mickiewicza odsłonięto na Placu Mariackim we Lwowie 30 października 1904 roku, chociaż poeta nigdy tego miasta nie odwiedził. Komitet budowy pomnika powstał w 1897 roku. Rok później rozpisano konkurs na projekt pomnika, przy czym określono warunek, że ma on mieć kształt kolumny połączonej z rzeźbą figuralną i być wykonany z granitu bądź marmuru.

Z projektów, które wpłynęły na konkurs wybrano pracę Antoniego Popiela, przedstawioną pod hasłem „Natchnienie”. Według jego projektu, pomnik przedstawia spiżową postać wieszczą stojącego u stóp kolumny i spływającego na nią skrzydlatego Geniusza Poezji i podającego mu starogrecką kefarę.

Kolumnę wykonaną z włoskiego granitu wieńczy połączony znicz. 16 listopada 1899 roku Antoni Popiel przedstawił ostateczną wersję projektu. Ze względu na podmokły grunt i płynącą wtedy „zarurowaną” Pełtew, pomnik posadowiono na trzynastu żelbetowych palach, o wysokości ośmiu metrów wbitych w podłoże. 1 maja 1898 roku ogłoszono odezwę do mieszkańców Lwowa, sygnowaną przez najbardziej znane osobistości w mieście, rozpoczynającą się

słowami: *"W setną rocznicę urodzin Adama Mickiewicza odzywamy się do Was, Rodacy! Wzniesć we Lwowie pomnik temu, który w porozbiorowej epoce dziejów naszych stał się uosobieniem ideałów narodowych, dążności, cierpień i wierzeń Polski całej, najpierwszym jej wieszczem i przewodnikiem duchowym, Temu, który śmiało - on jeden - mógł o sobie powiedzieć: "Ja i Ojczyzna - to jedno!"*. Ustalono nagrodę za pierwsze miejsce w konkursie w wysokości 1000 koron, a za drugie miejsce 500 koron. Symbolicznego wmurowania kamienia węgielnego pod budowę pomnika dokonano w setną rocznicę urodzin poety 24 grudnia 1898 roku. Budowę ukończono 25 października 1904 roku. 30 października tego roku, pomnik uroczystie odsłonięto. Koszt budowy pomnika oszacowano na 60 000 koron, po zakończeniu budowy okazało się, że całkowity koszt zamknął się kwotą 200 000. Budowę wsparł Sejm Galicyjski, Rada Miejska Lwowa, miejscowe banki i przede wszystkim mieszkańcy miasta.

Pierwotnie, jako miejsce ustawienia pomnika wskazano miejsce na Wałach Hetmańskich na przeciw gmachu Opery, jednak w czasie prac fundamentowych naruszono podziemny kolektor, którym płynie tedy Peltew i woda zalała ulicę. Po tym wydarzeniu, postanowiono pomnik ustawić kilkadziesiąt metrów obok, na Placu Mariańskim.

29 października 1904 roku, do Lwowa, na uroczystość odsłonięcia pomnika przyjechał syn poety Władysław Mickiewicz. W dniu odsłonięcia pomnika, cały Lwów został udekorowany, flagami, girlandami i zdjęciami Adama Mickiewicza. W Katedrach Ormiańskiej, Łacińskiej i greckokatolickiej p.w. św. Jura oraz w Synagodze Postępowej odprawiono uroczyste msze święte. Po czym wszyscy zgromadzili się u stóp pomnika. Odbyły się okolicznościowe przemowy, a potem parada, która trwała trzy godziny i wzięło w niej udział kilkadziesiąt osób, na czele z członkami Sokoła i Straży Ogniowej. Pod pomnikiem składano kwiaty i wieńce. Od Ziemi Żłoczowskiej złożono złoty wieniec, od Towarzystw Kupców, Strzeleckiego i Młodzieży Handlowej srebrny, a od Lwowskiej Izby Rękodzielniczej - metalowy. Z każdej maszerującej grupy delegaci składali wieńce na ręce syna poety, który układał je pod pomnikiem. Po południu przed pomnikiem przemaszerowały dzieci i uczniowie lwowskie szkół, których było kilkanaście tysięcy. Wieczorem pod pomnik ponownie przybyły nieprzebrane tłumy, by w pełnej krasie oglądać dzieło Popiela, podświetlone elektrycznymi reflektorami. Tysiące ludzi nie mogło oderwać wzroku od postaci wieszca. Z wielu gardeł wyrzywały się okrzyki zachwytu. Uroczystości trwały jeszcze przez tydzień. Bawiono się w całym Lwowie.

Będący na uroczystość syn poety Władysław Mickiewicz, tak opisał tę chwilę w swoich *"Pamiętnikach"*:
- *"O dziesiątej rano władze polskie, członkowie Sejmu, ciała naukowe, rada miejska i liczne delegacje uczestniczyły w uroczystym nabożeństwie w katedrze katolickiej. Tłumy także brały udział w innych nabożeństwach, w katedrze ormiańskiej i w synagodze. Pomnik przedstawia poetę, stojącego na podstawie kolumny i przemawiającego. Pisałem ze Lwowa trzydziestego października 1904 roku: uroczystość była wzruszająca. Szkoły, cechy szły w pochodzie w nadzwyczajnym porządku. W każdym oknie miasta wystawione są portrety naszego ojca. Co do pomnika, składa się on z pięknej kolumny, na której wierzchołku znajduje się kadzielnica wyobrażająca znicz, ogień wiecznie podtrzymywany na ołtarzach ofiarnych pogańskiej Litwy. Anioł (rzeźbiarz musiał wiernie skopiować młodą pensjonarkę, która służyła mu za model) podaje z góry lirę poecie. Każdy uczeń szkoły sztuk pięknych określiłby to jako styl szablonowy. Poeta trzyma w ręku zwój papieru, który będzie mu bardzo przeszkadzał w brząkaniu na lirze. Sam posąg nie ma wad technicznych, tylko dzięki usiłowaniu, by nadać memu ojcu wyraz natchniony, popada się w niebezpieczeństwo nadania mu póż pretensjonalnych. Napływ publiczności był ogromny. Był to olbrzymi pochód wszystkich cechów, stowarzyszeń młodzieży, chłopów, miast Polski pod jarzmem rosyjskim i pruskim, "nie podamy nazwisk -tych ostatnich - pisały dzienniki - żeby ich nie narazić. Porządek "był wzorowy. Dzielnica ta dumna była ze wzniesienia pomnika po Poznaniu i Krakowie, stwierdzając w ten sposób raz jeszcze "bezpłodność wysiłków, zmierzających do stworzenia trzech umysłowości polskich, podczas gdy istniała tylko jedna w trzech różnych zaborach. [...] O uroczystym obiedzie, wydanym trzydziestego pierwszego października przez prezydenta miasta Godzimira Małachowskiego, powiem tylko tyle, że brały w nim udział znakomitości Galicji, jak namiestnik cesarski, hrabia Andrzej Potocki, który miał zginąć z ręki fanatyka rusińskiego, hrabia Badeni, obaj arcybiskupi, Bilczewski i Teodorowicz, i wielu innych. W chwilach podobnych koterie polityczne zawierają rozejm, ludzie, nie bacząc na poglądy rozmawiają przyjaźnie. Nazajutrz wydano w klubie literackim obiad dla mnie i dla dla rzeźbiarza pomnika, Antoniego Popiela. Popiel zapytał mnie, co myślę o jego pomniku. Odpowiedziałem mu, że jest więcej wart, niż pomnik krakowski, co jest prawdą. [...] Ale podobnie jak w kościele mniej imponuje wartość artystyczna Pietą niż nabożność tłumu, który modli się u stóp Matki Boskiej, podobnie wobec pomnika mego ojca mniej wzrusza maestria rzeźbiarza, niż skupienie pielgrzymów, którzy mieli trudności do przewyciężenia, by uczestniczyć w uroczystości zakazanej u nich. Radują się na widok godel narodowych, przemówienia patriotyczne są dla nich wiatykiem na drogę powrotną, a wracają obłożeni zakazanymi książkami jak pancerzem".*

Z okazji odsłonięcia pomnika, we Lwowie można było kupić metalowe popiersie poety, okolicznościową papeterię z wizerunkiem Mickiewicza oraz jego czekoladowa podobizną.

Dla chętnych z odległych miast, chcących wziąć udział w uroczystości zorganizowano specjalne pociągi. Cenę obniżono do 50%, pod warunkiem zakupu co najmniej 375 biletów. Pociągami do Lwowa przyjechał kilka tysięcy osób min. z Czerniowie, Sambora, Krakowa, Przemyśla, Warszawy, Wilna i Rzeszowa.

Na uroczystości zabrakło przedstawicieli ukraińskich mieszkańców Lwowa, na co zwrócił uwagę przemawiający prezydent Lwowa - Godzimir Małachowski mówiąc: - „*Wieszczu, (...) polejesz łzy twe czyste, rześiste, gdy ujrzysz jak bratnie narody, dzieci jednej i tej samej ziemi ojczystej gubią się w sporach wzajemnych na pociechę i dla potrzeby obcych wrogów. Oby wielki duch miłości Wieszcza naszego, wstąpił w serca ludów tę ziemię zamieszkujących, abyśmy w tej błogiej doczekali się chwili, że bratnie nasze narody podadzą sobie bratnią dłoń dla wspólnej pracy, dla dobra wspólnej naszej ojczyzny*”.

30 października 1904 - uroczystość odsłonięcia pomnika.
Uroczystości patriotyczne pod pomnikiem. Lata trzydzieste XX wieku.

Foto: NAC

Pomnik na początku XX wieku okresie przed powstaniem najwyższego na owe czasy budynku we Lwowie – „Kamienicy Jonasza Szprechera, która zostanie wybudowana po I wojnie światowej i pod koniec XX wieku.

Foto: UID

Następnego dnia, we Lwowie odbyło się uroczyste posiedzenie Sejmu Galicyjskiego, na którym poseł Michał Michalski, wiceprezydent a w przyszłości prezydent Lwowa wnioskował o nadanie synowi wieszczu Władysławowi Mickiewiczowi dożywotniej pensji, w kwocie 4000 koron. Ten wniosek sejm przyjął jednomyślnie. Pensja to była wypłacana synowi poety aż do wybuchu I wojny światowej.

Pod pomnikiem, odbywały się coroczne obchody polskich świąt państwowych i demonstracje patriotyczne. Ostatnia odbyła się 3 maja 1939 roku. W defiladach, które odbywały się pod pomnikiem, defilowali zawsze na honorowym miejscu ostatni żyjący powstańcy styczniowi, kompanie lwowskich jednostek wojskowych, drużyn harcerskich, studentów, młodzieży szkolnej, przedstawiciele wszystkich grup społecznych i mieszkańcy Lwowa.

W odróżnieniu od pomnika Adama Mickiewicza w Krakowie, który latem 1940 roku został strącony z cokołu w 85-lecie śmierci i zniszczenia pomnika wieszczu w Warszawie, Lwowski pomnik przetrwał do naszych czasów otoczony opieką najpierw Polaków mieszkających we Lwowie, a po ich wyjeździe z miasta pomnikiem opiekowały się radzieckie władze miasta. Może dlatego, że do Adama Mickiewicza przyznają się nie tylko Polacy, ale też Litwini, Rosjanie a nawet Ukraińcy. Dzięki temu pomnik dzisiaj cieszy wszystkich odwiedzających Lwów. Choć nie obyło się bez komplikacji. Powojenne władze Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej, we władzach której byli głównie Ukraińcy, nie mogły znieść faktu, że autorem pomnika jest polski rzeźbiarz Antoni Popiel, a sami Polacy otaczają pomnik niezwykłym pietyzmem. Robiły wszystko by to zmienić. Foldery turystyczne i przewodniki podawały, że autorem pomnika jest Mychajło Paraszczuk. W wydanej we Francji Encyklopedii Ukraińskiej można przeczytać, że urodził się on we wsi Warwaryńce koło Tarnopola. Studiując na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie był uczniem Antoniego Popiela i w czasie prac nad pomnikiem Mickiewicza, pracował jako pomocnik rzeźbiarski. W r. 1912 wyjechał na stypendium do Rzymu. Zmarł w Sofii w roku 1963. Tyle encyklopedia. We Lwowie, nikt go więcej nie widział. Az do czasu, gdy jego ciało zostało przypadkowo wykopane w czasie prowadzonych we Lwowie prac wykopaliskowych. To była cena jaką przyszło mu zapłacić, za krótką chwilę fałszywej sławy. Dzisiaj, wszystkie przewodniki wydawane na Ukrainie przypisują autorstwo pomnika Antoniemu Popielowi. I niech tak już pozostanie.

Lwowski pomnik w liczbach

Na konkurs wpłynęło 28 projektów.

Pomnik budowano w latach 1902-1904.

Wysokość pomnika wynosi 21 metrów.

Mickiewicz na pomniku ma 3,3 m. wysokości.

Honorarium Antoniego Popiela wyniosło 40 000 koron.

W czasie uroczystości odsłonięcia pomnika śpiewał chór liczący 150 osób.

Podczas ceremonii odsłonięcia pomnika złożono ponad 200 wieńców.

Cokół pomnika, składa się z czterech płyt dwumetrowej wysokości.

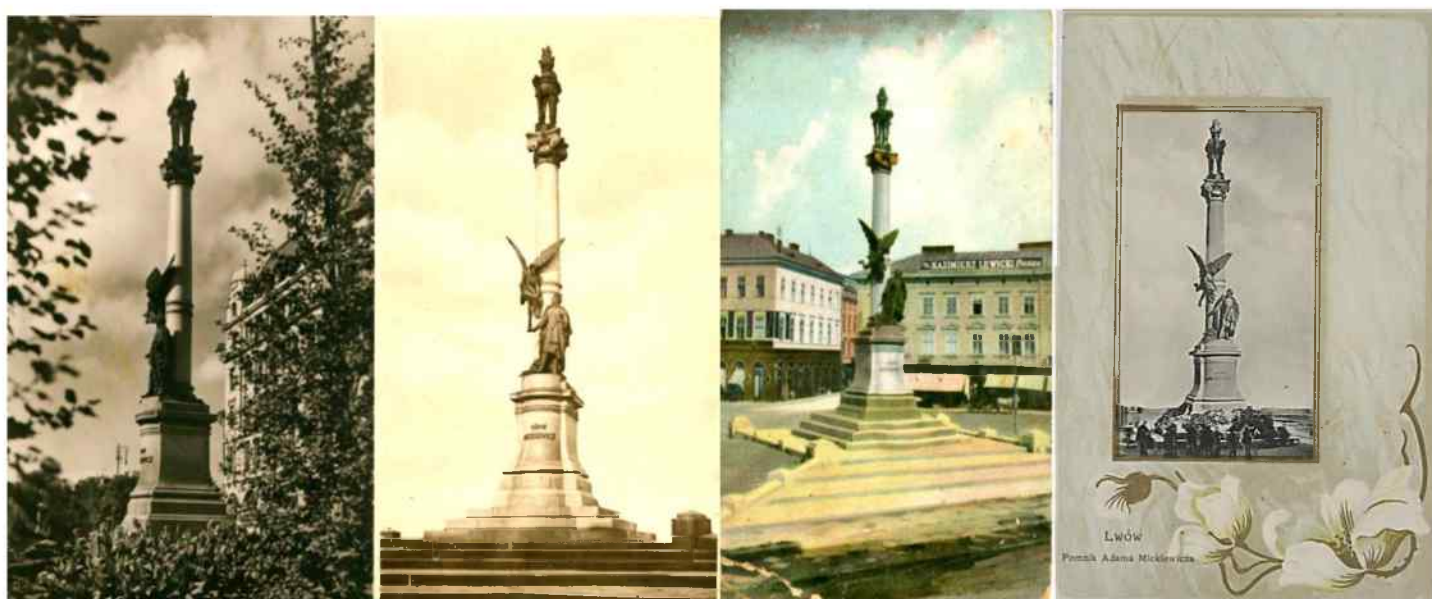
Pomnik przeszedł do historii jeszcze z powodu innego ważnego wydarzenia. 22 listopada 1920 r. u jego stóp Marszałek Józef Piłsudski przyjął defiladę wojska, obrońców Lwowa z listopada 1918 roku i dekorował herb miasta, jako jedyne w kraju Krzyżem Virtuti Militari.

W 1994 roku, przeprowadzono szczegółowe pomiary, mające ustalić rzeczywiste wymiary pomnika z dokładnością do 3 cm. Okazało się, że przedstawiają się one następująco: wysokość piedestału z górną płytą - 3,85 m, figury Mickiewicza - 2,15 m, kolumny - 6,85 m, znicza - 2,75. Razem wysokość pomnika zmierzono na wysokość 15,60 m.

Pomnik i jego elementy. Po prawej tarcza herbowa z polski orłem i „litewską pogonią”.

Foto: Wikipwdia. A oleksak.

Przedwojenne pocztówki z pomnikiem

Plac Mariacki we Lwowie, przed odsłonięciem pomnika Adama Mickiewicza

Na podstawie Jurij Smirnow – „Pomnik Adama Mickiewicza we Lwowie”

Danuta B. Łomaczewska Lwowski pomnik Adama Mickiewicza
Cracovia Leopoldis

Adam Mickiewicz w Bełzu

Bełz to niewielkie miasteczko w województwie lwowskim, dzisiaj tuż za granicą Polski. Pomnik Adama Mickiewicza, który odsłonięto w setną rocznicę urodzin poety, jest autorstwa rzeźbiarza Antoniego Popiela, którego dziełem jest też pomnik Adama Mickiewicza we Lwowie i posągi muz na frontonie gmach Opery Lwowskiej. Na niewielkim cokole ustawiono antyczną kolumnę, a na niej popiersie wieszczka. Pomnik odsłonięto przed domem Sokoła, dotrwał do września 1939 roku, w czasie wojny został zniszczony i już nie istnieje. Dzisiaj w tym miejscu stoi kamień upamiętniający deportowanych z Bełża Ukraińców w roku 1946.

Przedwojenny pomnik Adama Mickiewicza z gmachem "Sokoła". Miejsce w którym kiedyś stał pomnik

Foto: NAC, Wikipedia

Adam Mickiewicz w Zbarażu.

Historia pomnika naszego wieszca w tym mieście jest najbardziej niezwykła ze wszystkich pomników Adama Mickiewicza na Kresach.. W roku 1898, w setną rocznicę urodzin wieszca, ludność Zbaraża ufundowała poecie pomnik. Ustawiono go w centrum miasta, na placu w pobliżu rynku. W latach 1919-1920, pomnik niszczone był dwukrotnie. Najpierw w czasie wojny polsko-ukraińskiej i ponownie podczas wojny polsko-rosyjskiej, kiedy wyrzucano go do przepływającej przez miasto rzeki. Za każdym razem żołnierze polscy wydobywali go z wody i ustawiali na cokole. Po wyparciu bolszewików z tego terenu pomnik i postument odnowili żołnierze 5 Lwowskiej Dywizji dowodzonej przez gen. Władysława Jędrzejowskiego, przy pomocy mieszkańców Zbaraża. Pomnik uroczystie odsłonięto 29 czerwca 1921 roku. W latach trzydziestych pomnik przeniesiono na rynek. Po zakończeniu II wojny, pomnik trafił do przyzamkowego parku, w którym stoi do dziś.

W okresie powojennym, pomnik ponownie został uszkodzony. Skuto min. napis informujący o wcześniejszym odnowieniu. Na początku lat siedemdziesiątych przeprowadzono częściową renowację pomnika. Ze względu na opuszczenie tych ziem przez Polaków o pomniku zapomniano. Jego otoczenie porosła dzika roślinność, a sam obelisk popadał w ruinę. Latem 2015 roku, w 160 rocznicę urodzin wieszca, fundacja MOSTY, doprowadziła do przeprowadzenia gruntownych prac konserwatorskich, które przeprowadzono pod kierownictwem dr hab. Janusza Smazy, profesora warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Ponownie, już po raz czwarty pomnik uroczystie odsłonięto 29 sierpnia 2015 roku. Pomnik wykonany jest z piaskowca drobnoziarnistego. Od strony frontowej znajduje się medalion przedstawiający profil Adama Mickiewicza. Na pozostałych trzech ścianach pola zawierające tytuły największych dzieł autora: „Pan Tadeusz”, „Dziady”, „Grażyna”, „Konrad Wallenrod” i „Sonety”. Poniżej umieszczony był oryginalny napis z roku 1898. Na tylnej ścianie pomnika został on odtworzony w takim stopniu, jak można było go odczytać w czasie prac konserwatorski:

W tym miejscu
znajdował się napis
o zniszczeniu pomnika
w latach 1918-1919
i odnowieniu w r. 1920
przez 5 DYWIZJĘ WOJSK
gen. JĘDRZEJOWSKIEGO

Na frontowej ścianie pomnika pozostawiono pole z widocznymi śladami tego właśnie skutego napisu, a pod nim pole z napisem:

Zniszczony powyżej napis opiewa:
ADAMOWI MICKIEWICZOWI
W setną rocznicę urodzin
RODACY
1793 – 1898

Przez dziesięcioleci Polacy nie pozwolili zniszczyć pomnika swojego wieszca, on sam nie dał się wyrzucić ze Zbaraża. Jego odsłonięcie w 2015 było już czwartym z kolei. I należy mieć nadzieję, że ostatnim.

Pomnik w Zbarażu w okresie międzywojennym, przed i po renowacji

Fot. NAC, bing.com, Mikołaj Falkowski

Odsłonięcie pomnika w roku 2015, obok profil poety na pomniku.

Foto: msz.gov.pl,

Adam Mickiewicz w Drohobyczu

Pomnik wieszczu w Drohobyczu, ufundowany przez mieszkańców miasta, odsłonięto w setną rocznicę insurekcji kościuszkowskiej w roku 1894. Autorem pomnik był Tadeusz Barącz. Przedstawia wieszczu z dumnie uniesioną głową, jak gdyby wypatrywał w oddali wolnej ojczyzny, z prawą dłonią złożoną na sercu. Postać ustawiono na cokole wykonanym z piaskowca, na którym umieszczono lirę – jako symbol miłość, mądrość, przyjaźń i poezji. Nie przetrwał długo, został zburzony w czasie walk polsko-ukraińskich w 1918 roku. Po zakończeniu II wojny światowej, w roku 1949 na tym samym miejscu ustawiono nowy pomnik poety, tylko w małym stopniu wzorowany na poprzednim. Kilka lat temu został odnowiony, a popiersie wieszczu zostało pomalowane na złoty kolor. Niżej na kamiennej tablicy umieszczono tablicę z napisem:

1798 – 1898 – 1998
TEN POMNIK WIESZCZA NARODUPOLSKIEGO
ADAMA MICKIEWICZA
NA 200-TNĄ ROCZNICĘ JEGO URODZIN
STARANIEM POLAKÓW W DROHOBYCZU
PRZY WSPARCIU WYŻSZYCH UCZELNI
WROCLAWIA, KRAKOWA, POZNANIA,
RZESZOWA I WARSZAWY
ODNOWIONY ZOSTAŁ A.D. 1997

Pierwszy pomnik z okresu międzywojennego i pomnik we współczesnej formie.

Wokół pomnika rosną ponad dwustuletnie cisy. Jedno z drzew przyjęło kształt liry.

Foto. Abramowicz Wojciech – „Listopad 2014 – Lwów/Stanisławów/Drohobycz „, Wilimapia.org

Oprócz tego pomnika, w Drohobycz obok portalu głównego kościoła p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, Krzyża Świętego i św. Bartłomieja, znajdują się dwie tablice poświęcone Adamowi Mickiewiczowi. Jedna z nich z 1898 r. upamiętnia 100. rocznicę urodzin Adama Mickiewicza, a druga 200 rocznicę.

Tablice poświęcone Adamowi Mickiewiczowi na murach kościoła w Drohobycz

Drohobycz. Kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, Krzyża Świętego i św. Bartłomieja.
Pamiątkowa tablice poświęcone wieszczowi.

Na górze o treści:
PAMIĘCI
ADAMA MICKIEWICZA
W setną rocznicę urodzin
Wdzięczni rodacy
1789-1898

Na dole o treści:
PAMIĘCI
ADAMA MICKIEWICZA
W DWUSETNĄ ROCZNICĘ URODZIN
WDZIECZNI RODACY
Z DROHOBYCZA I OPOLA
1789-1989

Adam Mickiewicz w Borszczowie

Pomnik został odsłonięty w stulecie urodzin Adama Mickiewicza w pobliskiej Skale Podolskiej nad Zbruczem. Postawiono go pośrodku rynku. Jego autor nie jest znany. Ufundowany został przez miejscową społeczność polską. Ma formę krępego obelisku, ustawionego na prostopadłościennym cokole, na którym umieszczono napis i medalion z wizerunkiem Mickiewicza. W opinii miejscowego historyka Wołodymira Mogiliuka, na miejsce, w którym stoi obecnie, obok kościoła parafialnego p.w. św. Trójcy, w Borszczowie przeniesiony został z okazji otwarcia polskiego „Domu Sokola” i ukraińskiego „Narodnoho Dimu”. Na miejscu pomnika w Skale Podolskiej, w roku 1954, na obelisku ustawiono postać Bohdana Chmielnickiego. Pomiędzy 3 a 6 kwietnia 1944 roku, Borszczów był bombardowany przez sowieckie samoloty Bomby spadły też na ulicę, na której stoi pomnik, który został poważnie uszkodzony. Ucierpiał też „Dom Sokola” i „Narodnyj Dim”.

W połowie lat sześćdziesiątych, gdy dawny budynek Sokola”, polskiego kasyna, teatru i starostwa przekształcono na siedzibę Rady Miejskiej, dom kultury i bibliotekę, pomnik przeniesiono bardziej na wschód, na ulicę Dowbusza. Po kilku latach, w wyniku dopuszczenia ruchu samochodowego na tej ulicy, pomnik powrócił na swoje miejsce, bliżej biblioteki.

Ostatnią renowację pomnika przeprowadzono w 2008 roku, co miało na celu polepszenie stosunków polsko-ukraińskich. Z kasy ministerstwa przeznaczono pieniądze na remont pomnika ukraińskiego wieszczki Tarasy Szewczenki. Na odnowienie pomnika Mickiewicza, pieniędzy nie było. Wtedy mer Borszczowa, Iwan Baszniak, odnowił pomnik za własne pieniądze. Dziś mówi o tym niechętnie: - „Czym się tu chwalić. Po prostu zrobiłem to, co każdy zrobiłby na moim miejscu. Adam Mickiewicz był geniuszem światowej sławy. Jego życie i twórczość związana jest także z Ukrainą. Dlatego zaszczytem dla naszego miasta jest to, że jego pomnik u nas stoi. Zaskakujące jest to, że do tej pory nikt na ten pomnik nie zwracał uwagi, a teraz pod ten pomnik zdąża kasa polski turysta”. To wydarzenie przeszło do historii Borszczowa pod hasłem: - „Burmistrza pieniądze – Mickiewicza sława”. Po odnowieniu pomnika, umieszczono na nim napis w języku ukraiński:

ADAM MICKIEWICZ

1798-1855

Na obelisku widać jeszcze ślad po medalionie z wizerunkiem wieszczki, który nie zachował się do naszych czasów

Obecny stan pomnika. Niżej tabliczka z napisem:

- „Postawiono na cześć stulecia poety w 1898 r. i odnowiono w 2004 mieszkańcy m. Borszczów”.

Foto: Maciej Pawłowski, Wołodymyr Mogiliuk

Pomnik na przedwojennych pocztówkach

Pomnik Bohdana Chmielnickiego w Skale Podolskiej, skąd zabrano postument Adama Mickiewicza. Obok tablica na ścianie kościoła p.w. św. Trójcy w Skale, poświęcona wieszczowi.

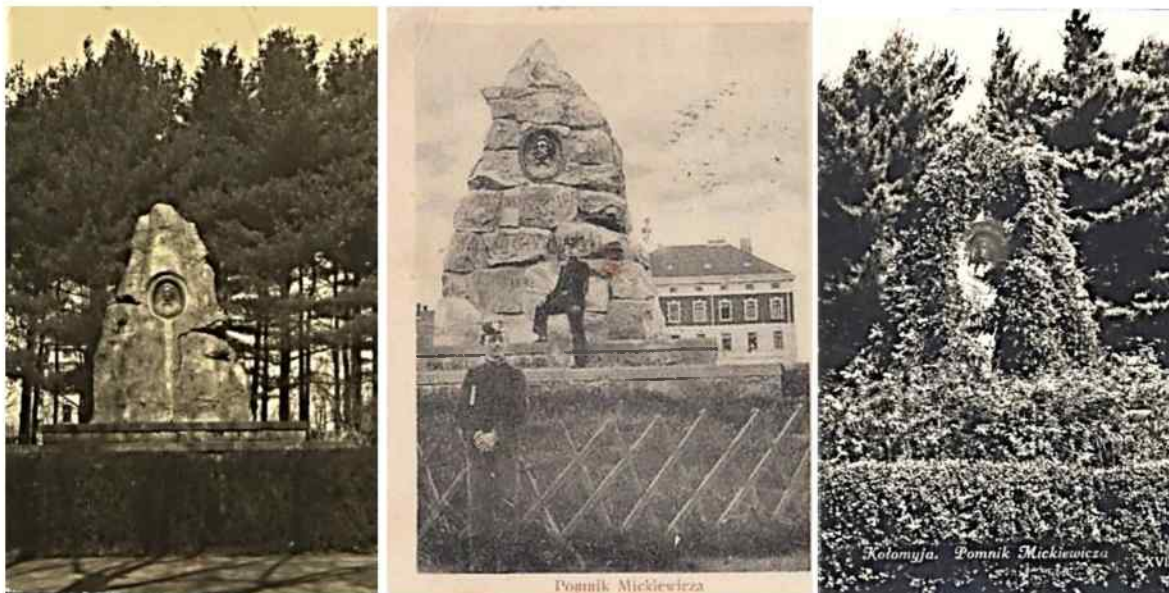

Adam Mickiewicz w Kołomyi

Pomnik Adama Mickiewicza w Kołomyi, pomimo burzliwych wydarzeń, które miały miejsce przez cały XX wiek, przetrwał do naszych czasów. Wzniesiony przez Polaków mieszkających w Kołomyi w 1898 roku i ustawiony w nowo założonym parku. Wykonany został w formie potężnej kamiennej piramidy, z medalionem poety w środku. Wokół medalionu, w kamieniu wykuto napis:

ADAMOWI MICKIEWICZOWI
RODACY
1898

Po pomniku Mickiewicza we Lwowie i Krakowie jest to najbardziej okazały pomnik poety na dawnych ziemiach zaboru austriackiego.

Pomnik w okresie międzywojennym

Foto: polona, .plpinterest.com

Foto: poloniki.pl

Adam Mickiewicz w Borysławiu

W Borysławiu na terenie parku miejskiego, wśród samoobsługowych szybów naftowych, pozostałości po kopalniach wydobywających ropę naftową z początku XX wieku, stoi pomnik Adama Mickiewicza. Pomnik odsłonięto w roku 1898, w setną rocznicę urodzin wieszcz. Na granitowej kolumnie umieszczono popiersie wieszcz, a w jego dolnej części tablicę z napisem w języku ukraińskim:

ADAM MICKIEWICZ
1798 – 1855

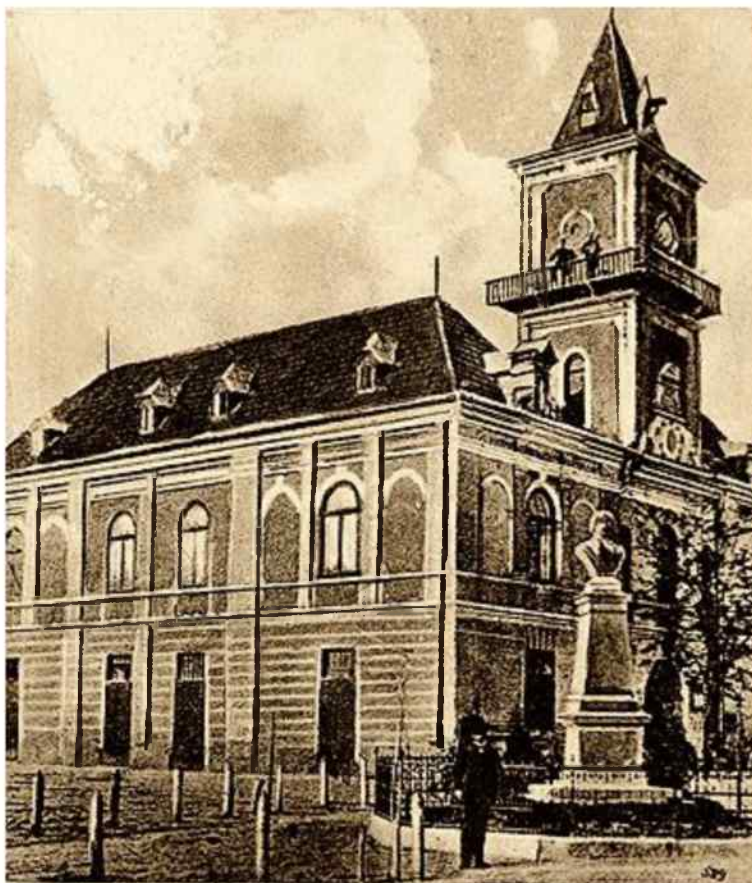

Adam Mickiewicz w Dobromilu

W Dobromilu, niewielkim miasteczku w województwie lwowskim, zaledwie pięć kilometrów od polskiej granicy, mieszkańcy tego miasta w roku 1903 ufundowali wieszczowi pomnik. Ustawiono go na skromnym, niewielkim ryneczku obok ratusza. W tym miejscu stoi także dzisiaj, choć niewiele brakowało, by został nieodwracalnie zniszczony. Pomnik przedstawia popiersie poety ustawione na finezyjnym, secesyjnym cokole wykonanym z piaskowca, na którym umieszczono lirę przez którą przenika gałązka oliwna. Oryginalny napis na pomniku jest dziś niewidoczny. A brzmiał:

„ADAMOWI MICIEWICZOWI
 MIASTO DOBROMIL
 1903”

Po zakończeniu II wojny pomnik został zniszczony. Popiersie zrzucano z cokołu i przeleżało częściowo zakopane w ziemi. Na szczęście nie zostało uszkodzone. Po powstaniu niepodległej Ukrainy w roku 1991, popiersie wydobyto z ziemi, odnowiono i z powrotem ustawiono na cokole. Dzisiaj ciemniejsza część głowy pokazuje, którą stroną leżała na ona a przez dziesiątki lat w ziemi.

Pozdrowienie z Dobromila   Pomnik Mickiewicza

Pozdrowienie z Dobromila.
 Gruss aus Dobromil.

Pomnik Mickiewicza.

Pomnik na mprzedwojennych pocztówkach

Foto: imged.pl

Dzisiejszy stan pomnika

Foto: Andrzej Piertyszka – „Dobromil – miasto sentymentów”, thepictaram.club/share, tematy.net

Adam Mickiewicz w Rohatynie

Pomnik ustawiono obok kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja. Odsłonięty został w roku 1898, w setną rocznicę urodzin wieszcz. Ma kształt wydłużonej piramidy, na której po odnowieniu zamontowano tablicę w języku ukraińskim.

Pomnik Adama Mickiewicza w Rohatyniu.

Adam Mickiewicza w Podhajcach

Pomnik wieszczu w Podhajcach wzniesiono w setną rocznicę jego urodzin w roku 1898. Został ufundowany przez mieszkańców miasta, wśród których byli Polacy, Ukraińcy i Żydzi. Cokół pomnika wykonano z kamieni polnych, Na nim ustawiono kolumnę wykonaną z piaskowca. W połowie jej wysokości umieszczono figurę orła zrywającego się do lotu. Pomnik został zniszczony w czasie walk polsko-ukraińskich. Odnowiono go w roku 1934 i powtórnie uroczystie odsłonięto w setną rocznicę powstania „Pana Tadeusza”. W tej wersji orzeł zajął miejsce na szczycie kolumny. Podczas II wojny światowej pomnik kolejny raz został zniszczony. Po wojnie odbudowany. Jednak na polecenie władz orła strącono z kolumny i pomnik istniał bez niego. Po ponownej restauracji pomnika w 2011 roku, figurę orła powtórnie zamontowano na szczycie kolumny.

19 czerwca 2011 roku, pomnik jeszcze raz odsłonięto. W uroczystości wzięli udział – biskup lwowski Leon Mały, konsul RP we Lwowie, mieszkańcy Podhajec i pielgrzymi, potomkowie byłych mieszkańców miasta przybyli z Oławy. Pomnik odnowiono staraniem i za pieniądze wrocławskiego adwokata – Henryka Pękalskiego, który tu się urodził, w miejscowym kościele został ochrzczony i jako ministrant służył w nim do mszy świętej. Prace wykonał mieszkający we Lwowie, a urodzony również w Podhajcach – Roman Kujbida.

ODBUDOWAŁ
SYN ZIEMI PODHAJECKIEJ
HENRYK PĘKAŁSKI
ADWOKAT Z WROCŁAWIA
maj 2011

Pomnik w latach 1900 – 1904, po odnowieni w roku 1934 i po zakończeniu wojny w latach 1944-1960

Foto: UID

Pomnik przed i po odnowieniu w roku 2011

Adam Mickiewicz w Grzymałowie

W Grzymałowie, niewielkim miasteczku nad rzeką Gniłą, niedaleko Husiatyna w województwie tarnopolskim, w setną rocznicę urodzin Adama Mickiewicza odsłonięto jego pomnik. Pomnik ma kształt kamiennej ściany z metalowym medalionem przedstawiającym wieszczą i pamiątkową tablicą umieszczoną nad dwoma schodkami. Obok pomnika posadzono drzewo, zwane odtąd „Jesionem Mickiewicza”. Na największym kamieniu wmurowanym w ścianę pomnika wykuto napis w brzmieniu:

DRZEWO
ADAMA MICKIEWICZA
1898

W okresie międzywojennym pod pomnikiem skupiało się życie towarzyskie Grzymałowa i było popularnym miejscem spotkań mieszkańców miasta.

Pomnik w okresie powojennym. Widoczny brak tablicy pamiątkowej. Na dole kamień z napisem informującym o posadzeniu „Jesiona Mickiewicza”.

DRZEWO
ADAMA
MICKIEWICZA
1898

Współczesne otoczenie pomnika

Mickiewiczziany

Dzisiaj najmłodszym pomnikiem Adama Mickiewicza na terenie Ukrainy jest pomnik autorstwa architekta M. Murmanowa i rzeźbiarza Aleksandra Kniazika, który odsłonięto 2 września 2014 roku, na Prospekcie Aleksandrowskim w Odessie. Odsłonięto go w ramach obchodów Roku Polskiego na Ukrainie i 210 rocznicy powstania miasta. Sam Mickiewicz przebywał w tym mieście, gdy za działalność w związkach patriotycznych został zesłany w głąb Rosji. To tu, w czasie jego podróży na Krym, powstały „Sonety krymskie” i „Sonety odeskie” – najpiękniejsze liryki wieszcz. Przy ulicy Deribasowskiej, na domu, w którym mieszkał umieszczono medalion z wizerunkiem poety i napisem w języku rosyjskim: - „W tym domu w 1825 roku mieszkał wielki polski poeta Adam Mickiewicz”.

Medalion i popiersie Adama Mickiewicza wykonane przez francuskiego rzeźbiarza Dawida d'Angers, Medalion wykonany w roku 1829, po ich spotkaniu w Weimarze, z okazji wizyty u sędziego już Johanna Wolfganga Goethego. Po lewej tablica na domu w Odessie, w którym mieszkał poeta. W środku brązowy odlew popiersia Adama Mickiewicza z roku 1845 którego oryginał znajduje się w Muzeum Mickiewicza w Paryżu.

Foto: artinfo.pl, NAC

Najstarszą zaś i uchodzącą za pierwszą na świecie formą pomnikową wieszcz jest medalion z wizerunkiem poety, pochodzący z roku 1829, znajdujący się w Weimarze. Jest to dzieło francuskiego rzeźbiarza Davida d'Angers. Zaś pierwszym pomnikiem ustawionym na terenie miejskim na ziemiach polskich, był pomnik wieszcz w Poznaniu, dłuta Władysława Oleszczyńskiego, który osobiście znał Mickiewicza. Pomnik odsłonięto 7 maja 1859 roku, na placu przy kościele św. Marcina. Przebudowano go i ponownie odsłonięto w październiku 1904 roku. Pomnik Oleszczyńskiego, zastąpiono jego odlewem w brązie. Balustradę wokół pomnika przyozdobiło brązowymi figurami dziewczynki podającej pocie bukiet kwiatów pocie i chłopca trzymającego urnę jako symbol przeszłości. Pierwszy pomnik Oleszczyńskiego, przeniesiono na dziedziniec Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Pomniki przetrwały do 1939 roku, a potem zostały zniszczone przez niemieckich okupantów Poznania. Dzisiaj miejscu pierwszego pomnika Adama Mickiewicza znajduje się tylko jego cokół i tablica pamiątkowa. Obecny poznański pomnik, który wykonali Czesław Woźniak i Bazyli Wojtowicz postawiono na placu jego imienia w 1960 roku.

Ale najstarszym na świecie pomnikiem Mickiewicza, który przetrwał do naszych czasów, jest pomnik w Rzeszowie, który ustawiono w 1892 roku. Jego autorem jest Stanisław Lewandowski. Na całym świecie, różnych upamiętnień Adama Mickiewicza, w formie medalionów i pomników jest ponad 70. Najwięcej form pomnikowych Adama Mickiewicza można znaleźć w Polsce. Jest ich 31. Na Ukrainie – 13, na Litwie – 12 i we Francji – 9. Oprócz nich, pomniki znajdują się też na terenie Białorusi, Niemiec, Czech, Rosji, i USA.

Ślady Mickiewicza można znaleźć też w Istambule, gdzie zmarł. Na miejscu domu, w którym 26 listopada 1855 roku zmarł, a który w roku 1890 spłonął, postawiono nowy budynek. W stulecie śmierci wieszcz, otwarto w nim muzeum poety ze skromną ekspozycją, przygotowaną w roku 2005, przez Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie. W podziemiach urządzono kryptę, z symbolicznym nagrobkiem poety, na którym napisano: - „*Miejsce czasowego spoczynku Adama Mickiewicza, 26 listopada - 30 grudnia 1855 roku*”. Adres muzeum to - Serdar Ömer Caddesi, Tatlı Badem Sokak nr 23, Beyoğlu – w polskim tłumaczeniu – ulica Słodkich Migdałów.

Tablica informująca o Muzeum Adama Mickiewicza i kierunkowskaz informujący o muzeum

Na ścianie budynku, pierwszą pamiątkową tablicę z wizerunkiem poety w roku 1855, ufundował Jan Górzyński. Umieścił na niej napis:

"NA PAMIĄTKĘ
POSTAWIONY TEN DOM NA TEM MIEJSCU
GDZIE 26 LISTOPADA 1855 ROKU
UMARŁ ADAM MICKIEWICZ".

Po jej zniszczeniu, ufundowano nową w roku 1909. Ona też się nie zachowała. Trzecia pochodzi z roku 1933. Sfinansowali ją Polacy mieszkający w Istambule. Też została zniszczona. Dopiero czwarta tablica, którą można dzisiaj oglądać pochodzi z roku 1955.

Oprócz niej, na ścianie budynku wiszą jeszcze trzy. Obok drzwi wejściowych tablica w języku polskim i tureckim: - "1855 - 1955 Muzeum otwarte w setną rocznicę śmierci Adama Mickiewicza, wielkiego poety polskiego. Warszawa, listopad 1955". A nad drzwiami wejściowym dwie kolejne. Powyżej pionowa z medalionem z wizerunkiem wieszczki i napisem w języku polskim i tureckim: - „1855 - 1933 Naszemu wieszczowi Adamowi Mickiewiczowi w rocznicę zgonu. Polacy w Stambule 26 XI.”. I druga pozioma z napisem w języku polski i francuskim: - „Napamiatke postawiony tendom / natem miejscu gdzie 28 (!) listopada 1855 roku / umarł Adam Mickiewicz.” (pisownia oryginalna).

„Dom Mickiewicza” w Istambule. Na dole krypta Adama Mickiewicza i tablica Jana

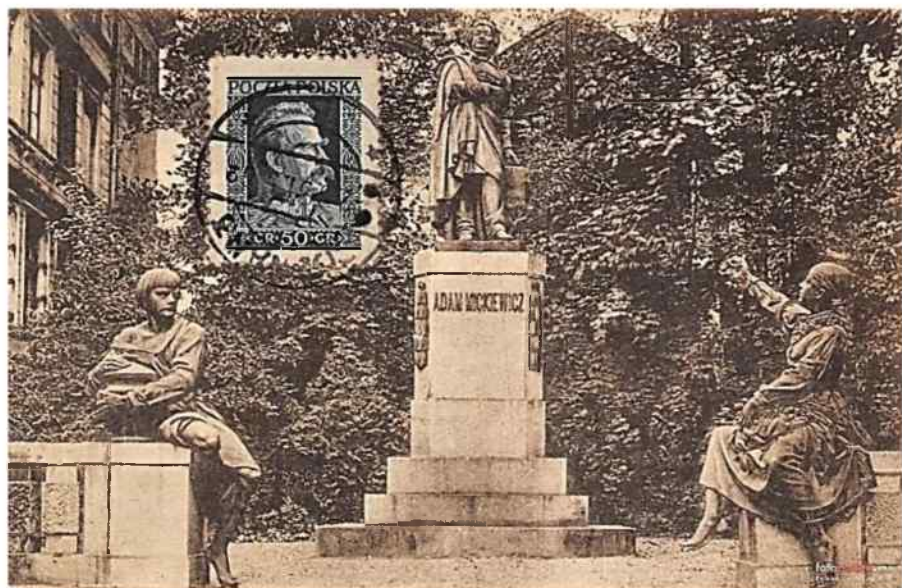

Na podstawie: Cezary Rudziński - :” Stambul - dom przy ulicy Słodkich Migdałów. W Muzeum Adama Mickiewicza”

Dzielnica Istambułu, w której znajduje się muzeum nie należy do najciekawszych.

Najstarszy na świecie pomnik wieszczki w Rzeszowie (u góry). Najstarszy pomnik Mickiewicza na ziemiach polskich w Poznani i najmłodszy w Odessie, z ukraińskim napisem:

Polskiemu
poecie romantycznemu
Adamowi Mickiewiczowi
mieszkańcy Odessy

Władysław Serwatowski – „Adam Mickiewicz pomnikami honorowany
Foto: stary poznań.pl, Wikipedia, fotopolska.pl

Aby ułatwić znalezienie pomników Adama Mickiewicza w opisanych miejscowościach, w tabeli zamieszczono wskazówki:

L.p.	Pomnik Adama Mickiewicza	Miejsce	Jak trafić	Uwagi
1	Truskawiec 	Park Zdrojowy „Adamówka”	Od pijalni wód nr 1 („Stara Pijalnia”), ulicą Torosiewicza po lewej stronie ulicy na wysokości pierwszej sadzawki parkowej	
2	Złoczów 	Wylot ulicy kolejowej, planty miejskie, obok cerkwi unickiej św. Mikołaja	Od ulicy Bandery, na wysokości ulicy Hnata Stefaniwa w lewo. Ulicą Wałową do „Parku Zielonego”.	Pomnik dzisiaj nie istnieje.
3	Tarnopol 	Ulica Mickiewicza na skrzyżowaniu ulic Konarskiego i Piłsudskiego	Od dworca kolejowego, do ulicy Chmielnickiego, w prawo do Centrum Handlowego	Pomnik dzisiaj nie istnieje. Na jego miejscu wybudowano Centrum Handlowe
4	Iwano Frankiwnsk - Stanisławów 	Park Mickiewicza, pomiędzy dawnym budynkiem teatru im. St. Moniuszki, synagogą „Tempel” i gmachem Sokoła	Od rynku ulicą Szeremety, ok. 59 metrów do Parku Mickiewicza	Na tym miejscu ustawiono pomnik ukraińskiego pisarza Markiana Saszkiewicza
5	Bełż 	Tereny parku przed budynkiem „Sokoła”		Dzisiaj pomnik nie istnieje, na jego miejscu ustawiono Deportowanych Ukraińców

6	Lwów		Plac Adama Mickiewicza, na korsie lwowskim, plac łączy dawną ulicę Akademicką i Wały Hetmańskie	Plac przed hotelem Georg. Z rynku do Katedry Łacińskiej, dalej w kierunku hotelu George	
7	Zbaraż		Park przy zbaraskim zamku ulica Morozenka	Z\ bramy zamkowej, aleją na wprost, ok. 100 m po lewej stronie alei	
8	Drohobycz		Obok Gimnazjum Żeńskiego Królowej Jadwigi		
9	Borszczów		Obok kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy	Ulicą po prawej stronie głównego wejścia do kościoła p.w. Św. Trójcy, ok. 100 metrów	
10	Kołomyja		Park Kyryla Tryłowskiego	Od Muzeum Pisanki w lewo do ulicy Wałowej do ulicy Lesi Ukrainki, dalej w prawo ulicą Adria Czakiwskiego, po lewej stronie ok. 50 m. przed końcem parku	

11	Borysław	Park kultury i wypoczynku	Od ronda u zbiegu ulic Szewczenki, Mickiewicza i Iwasiuka, ulicą Szewczenki do wejścia do parku	
12	Dobromil	Rynek	Po lewej stronie głównego wejścia do ratusza	
13	Rohatyn	Plac obok kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja	Plac po lewej stronie głównego wejścia do kościoła	
14	Podhajce	Park obok kościoła p.w. św. Trojcy	Od ronda obok kościoła, ulicą Szewczenki, ok. 100 metrów, po prawej stronie, na tyłach kościoła	
15	Grzymałów	Park Miejski	Od cerkwi Pokrowy, ulicą w kierunku Parku Miejskiego, drugie skrzyżowanie po prawej stronie ulicy, naprzeciwko kurhanu „Bojownikom za wolność Ukrainy”	

Adam Mickiewicz po zejściu z pomnika

Według przekazywanej do dziś legendy, w czasie urodzin Adama, akuszerka, by przeznaczyć jego życie do celów naukowych, przecięła jego pępowinę nad książką.

Adam Mickiewicz przeprowadzał się w swoim życiu ponad czterdzieści razy. Przyczyną tego były jego liczne romanse.

Adam Mickiewicz nie brał udziału w walkach podczas powstania listopadowego, co wielu zarzucało mu czyniąc wymówki, że o Polskę walczył tylko słowem.

Adam Mickiewicz 2 lipca 1834, w wieku trzydziestu sześciu lat, opromieniony już wówczas sławą narodowego poety, pojął za żonę Celinę Szymanowską, córkę nieżyjącej Marii Szymanowskiej, wybitnej pianistki, z którą też kiedyś miał romans.. Poeta przybył do kościoła spóźniony o godzinę, w momencie gdy kościelny chciał już gasić świece. Uroczystość się jednak odbyła, a małżeństwo choć trudno je uznać za szczęśliwe, wkrótce doczekało się sześciorga dzieci.

Adam Mickiewicz na kartach "Pana Tadeusza" opisał jak alkohol leje się strumieniami przy każdej okazji smutnej i wesołej: powitanie, pożegnanie, polowanie, obrady, bitwa, miłosny zawód, wieczerza, ucztą a nawet śniadanie. W treści poematu można znaleźć miody, węgrzyny, wódki, malagi, likiery, wazy ponczu, nawet zupa przygotowana na piwie.

Adam Mickiewicz w wieku kilku lat wypadł przez okno i bardzo groźnie się potłukł. Matka poleciła go opiece Matki Boskiej Ostrobramskiej i dziecko zostało uratowane. Jest o tym mowa w pierwszych wersach "Pana Tadeusza".

Adam Mickiewicz zmarł podczas epidemii cholery w Turcji, w Konstantynopolu, obecnie Istanbuł. . Jego ciało zostało przewiezione do Paryża (Francja) i w 1855 roku pochowane na cmentarzu des Champeaux w Montmorency (Francja), a w roku 1890 przeniesione na Wawel.

Adam Mickiewicz był wielkim kobieciarzem. Kobiety, z którymi się związywał: Maryla Puttkamerowa, Celina Szymanowska, Ksawera Deybel, Joanna Zaleska, Karolina Sobańska, Zinaida Wołkońska, Henrietta Ankiewicz i Konstancja Łubieńska W trakcie małżeństwa z Celiną Szymanowską miał 6 dzieci. Mimo ciężkiej choroby umierającej żony Mickiewicz zdradzał ją z Ksawerą Deybel, opiekunką jego dzieci, która mieszkała w jego domu.

Adam Mickiewicz był utalentowanym śpiewakiem, choć niektórzy twierdzili, że jego głos był bardzo piskliwy. Był też dobrym aktorem. Z powodu jego wątej postury, często obsadzano go w rolach kobiecych.

Adam Mickiewicz stworzył najprawdopodobniej pierwszą znaną ludziom powieść science-fiction - „Historia przyszłości” (*L'histoire d'avenir*). Pracował nad nią w latach 1829-1838. Juliusz Verne zaczął pisać swoje książki dopiero w roku 1863. Pisarz był jednak wiecznie niezadowolony ze swojego dzieła, toteż powstało aż 7 wersji książki. Do dziś zachowało się jedynie parę kartek. Jako jeden z pierwszych, Mickiewicz opisał m. in. telefon, podróże kosmiczne, samoloty, powszechną kolej, światłowody, a nawet feminizm.

Adam Mickiewicz traktował Juliusza Słowackiego jako gorszego od siebie. Tworzyli w tym samym czasie, ale to Mickiewicz był wówczas bardziej znany i przez to Słowacki został trochę „zepchnięty w kąt”. Jednym z dowodów sporu jest monolog na Mont Blanc z „Kordiana” Słowackiego – jest to pastisz Wielkiej Improwizacji z „Dziadów, cz. III” Mickiewicza.

Adam Mickiewicz był dysortografikiem, z czym walczył praktycznie przez całe swoje życie; na nic się zdały znienawidzone lekcje kaligrafii, jego charakter pisma pozostał nieczytelny. Często poeta prosił swoich znajomych, aby przepisywali jego rękopisy na czysto.

Adam Mickiewicz był niesamowitym patriotą, tworzył legiony polskie. Mimo fatalnej sytuacji finansowej, która uniemożliwiała wykonanie godła narodowego, wyszukiwał innych rozwiązań beznadziejnego położenia; jednym z przykładów jest oderwanie koperty osobistego zegarka, na której widniał orzeł, i rozkazanie przybicia jej do drzewca legionowego sztandaru.

Adam Mickiewicz – najwybitniejszy polski poeta, jeden z największych światowych twórców, jest tłumaczony na 100 języków

Adam Mickiewicz po śmierci żony 2 marca 1855 r., poeta zostawił szóstkę swoich dzieci u znajomych i razem z kolegą wyruszył do Turcji, by tam zorganizować legion polski, który miał walczyć przeciwko Rosji w wojnie krymskiej, która trwała w latach 1853-1856. Wziął z sobą namiot i niewiele jedzenia. W liście z tej podróży pisał: „Zdobyliśmy kurę, będziemy mieli co jeść przez 3 dni”. Do dziś nie wiadomo, czy Mickiewicz został otruty, czy zatrzał się nieświeżym jedzeniem – umarł w Konstantynopolu 26 listopada 1855 r.

DATY Z ŻYCIA WIESZCZA

- 24 grudnia 1798** – w Zaosiu lub Nowogródku urodził się Adama Bernarda Mickiewicza herbu Poraj.
- 12 lutego 1799** – chrzciny Adama w kościele Przemienienia Pańskiego w Nowogródku.
- 1807-1815** - nauka w dominikańskiej szkoły powiatowej w Nowogródku.
- 1811** – powstaje pierwszy ważniejszy wiersz Adama Mickiewicza o pożarze w Nowogródku.
- 1812** – Adam jest świadkiem przemarszu przez Nowogródek wojsk Napoleona idących na Moskwę, zimą ogląda odwrót pobitej armii napoleońskiej.
- 16 maja 1812** - śmierć ojca Mikołaja Mickiewicza, adwokata sądowego z Nowogródka.
- 1815 - 1819** - studia na Cesarskim Uniwersytecie Wileńskim, na kierunku nauki humanistyczne.
- 1817** - wraz z Tomaszem Zanem założenie Towarzystwa Filomatycznego, które z czasem przekształca się w spiskową organizację narodowo-patriotyczną. Towarzystwo Filomatyczne.
- 1818** – debiut literacki Adama Mickiewicza na łamach Tygodnika Wileńskiego
- 1819** - praca w szkole w Kownie.
- 1820** – pierwsza publikacja „Ody do młodości”.
- 1822** - publikacja zbioru „Ballad i romansów”, uważanego powszechnie nie tylko za właściwy debiut Mickiewicza, ale również za dzieło oficjalnie rozpoczynające epokę romantyzmu w Polsce.
- 1823** – aresztowanie i uwięzienie w klasztorze bazylianów w Wilnie (jesień 1823 roku do marca 1824).
- 1823** – wydanie drugiego tomu Poezji, w którym znalazły się, poemat epicki Grażyna oraz II i IV część Dziadów.
- 1824** - wyrok za udział w tajnych młodzieżowych organizacjach, zesłanie w głąb Rosji na posadę nauczyciela z prawem wyboru miejsca pobytu.
- 21 kwietnia 1824** - Adam Mickiewicz zostaje uwolniony za osobistym poręczeniem Joachima Lelewela
- 1824 -1827** pobyt w Petersburgu, Odessie, Moskwie oraz na Krymie.
- 1825** – wycieczka na Krym
- 1826** - pierwsze wydanie w Moskwie „Sonetów krymskich”.
- 1828** - pierwsze wydanie „Konrada Wallenroda”.
- 1829** - podróż po Europie, Niemcy, Włochy.
- 1831** - przyjazd do Wielkopolski z zamiarem przekroczenia granicy i udania się do ogarniętego powstaniem Królestwa Polskiego, ostatecznie wyjazd do Dreżna.
- 1831** - przyjazd do Paryża, na najbliższe dwadzieścia lat.
- 1831** – publikacja wiersza „Redyta Ordona”
- 1832** – publikacja w Dreźnie II części „Dziadów”.
- 1832** – publikacja „Księgi narodu polskiego” i „Księgi pielgrzymstwa polskiego”.
- 1834** - pierwsze wydanie w Paryżu największego dzieła Mickiewicza – „Pana Tadeusza”, epopei napisanej w latach 1832-1834.
- 1834** - ślub z Celiną Szymanowską, z którą miał sześcioro dzieci – córki Marię i Helenę oraz czterech synów: Władysława (1838–1926), Józefa (1850–1938, urzędnika Assistance Publique w Paryżu, Aleksandra i Jana. Prawnikiem Adama Mickiewicza był dziennikarz francuski, Jerzy Górecki.
- 1839 - 1840** - wykłady literatury łacińskiej w szwajcarskiej Lozannie.
- 1840** - wykłady języków słowiańskich w Collège de France.
- 1844** – władze francuskie zawieszają Mickiewicza w czynnościach profesora z powodu politycznej wymowy jego wykładów i wychwalanie Napoleona.
- 1848** - w czasie Wiosny Ludów utworzył we Włoszech legion polski. Po powrocie do Paryża został współzałożycielem i redaktorem pisma Trybuna Ludów (La Tribune des Peuples).
- 1855 wrzesień** - podczas wojny krymskiej, po śmierci żony i zostawieniu nieletnich dzieci – wyjazd do Konstantynopola, w celu utworzenia oddziałów polskich (Legion Polski), a także złożony z Żydów, Żydowski do walki z carską Rosją.
- 26 listopada 1855** - śmierć Adama Mickiewicza w Konstantynopolu.
- 1860** - pośmiertna publikacja niedokończonej I części „Dziadów”.
- 1890** - przeniesienie zwłok wieszczka na Wawel.
- 1892** – w Rzeszowie powstaje pierwszy na świecie pomnik Adama Mickiewicza.
- 1904** – we Lwowie odsłonięto pomnik wieszczka. Na uroczystość przyjeżdża z Paryża syn poety – Władysław, który otrzymuje dożywotnią 4000 tysięcy koron.
- 24 grudnia 1955** – Adam Mickiewicz zostaje patronem Uniwersytetu Poznańskiego

*„Pomnik Adama Mickiewicza we Lwowie”
Rys. Edward Marek*

